

Beğendi, İbrahim 1979, “Hürriyet Gazetesi’nin 1968 Yılı Sayılarının Halkbilimsel Açıdan Taranması ve Değerlendirilmesi”, (Danışman: Sedat Veyis Örnek), Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Etnoloji Kürsüsü.

HÜRRİYET GAZETESİNİN 1968 YILI SAYILARININ
HALKBİLİMSEL AÇIDAN TARANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

İBRAHİM BEĞENDİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

DİL VE TARİH COĞRAFYA FAKÜLTESİ

ETNOLOJİ KÜRSÜSÜ - LİSANS TEZİ

ANKARA - 1979

HÜRRİYET GAZETESİNİN
1968 YILI SAYILARININ
HALKBİLİMSEL AÇIDAN TARANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YAZAR: ZİHARCI

YAYINLANAN: ANKARA

YAYINLANAN: 1968 YILI 10 AY

1968 YILI 10 AY - 1968 YILI 10 AY

1968 - ANKARA

ÖNSÖZ

Halk yaşamının çeşitli yanlarına ilgilendiren olayların bir bölümü basın organlarına yansımaktadır. Gazetelere bu amaçla göz atıldığında, bu türden haberlerin oldukça çok yer aldığı görülmektedir.

Bir lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmada geniş kitlelere seslenen gazetelerin, okuyucularının yaşamlarıyla ilgili konulara ne oranda yer verdiklerini, konuları topluma yansıtma biçimlerini, hepsinden önemlisi de halkbilimsel diye niteleyebileceklerimizi saptamak istedim.

Bu amaçla, değerli hocam Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'in önerdiği Hürriyet Gazetesi'nin 1968 yılı sayılarını ele alarak taradım. Yorum ve değerlendirmelerini yaptım. Hürriyet Gazetesi'nin seçilmesinin nedeni, toplumun alt kesimlerinde yer alan büyük bir kitle tarafından ilgi gören, en çok tiraja sahip gazetelerden biri ve halkbilimsel nitelikli konulara daha çok yer veren bir gazete görünümünde olmasıdır.

Amacım, tarama yoluyla halk kültürünü ilgilendiren konuları toplamak olduğundan verimli bir çalışma yapabilmek için zaman yönünden de toplumsal çalkantıların, ekonomik-politik mücadelelerin en az olduğu bir dönemi seçtim.

Toplumumuzun günlük yaşamında meydana gelen olgular, kesin sınırlarla halk kültüründen soyutlanamamaktadır. Bu açıdan çalışmamızda karşılaşılan güçlüklerden birisi gazete taramasında konu seçimi olmuştur.

Çalışmalarım sırasında başta kıymetli önerilerinden ve deneyimlerinden yararlandığım, yardımlarıyla güç kazandığım sayın hocam Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'e, Hürriyet Gazetesin'de çalışmama olanak sağlayan ve yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşım fotomuhabiri Vecdi Başkesik'e, fotoğraf işlerime büyük oranda katkıda bulunan fotoğrafhane teknisyeni arkadaşım Selahattin İnanç'a ve çalışmalarına emeği geçen tüm dostlarıma sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

İBRAHİM BEĞENDİ

KISALTMALAR

A.A.A.K.	: (Aile, Akrabalık, Arkadaşlık, Komşuluk.)
BKZ.	: (Bakınız)
D.B.G.A.	: (Dinsel,Büyüsel,Geleneksel Alan.)
D.G.Y.G.	: (Dinsel Görevleri Yerine Getirme.)
D.T.C.F.	: (Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi.)
E.A.	: (Ekonomi A)
E.B.	: (Ekonomi B)
E.Ö.	: (Eğitim Öğretim)
F.N.	: (Fiş No)
FOT..	: (Fotoğraf)
G.D.	: (Geçiş Dönemleri)
G.D.T.E.	: (Geleneksel,Dinsel,Töresel Eğitim.)
G.T.Y.	: (Günlük,Törenselsel Yaşam)
HB.	: (Haber)
İL.	: (İlân)
İNC.	: (İnceleme)
İ.Ü.İ.F.	: (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi)
K.	: (Köyü)
MAD.	: (Maddesi)
N.BÖL.	: (Neşriyat Bölgesi)
O.M.	: (Okuyucu mektubu)
RES.	: (Resim)
RPJ.	: (Röportaj)
S:	: (Sayfa)
S.A.K.Y.H.	: (Soy,Aşiret,Kabile,Yönetim,Hukuk)
S.B.F.	: (Siyasal Bilgiler Fakültesi)
T.D.K.	: (Türk Dil Kurumu)
T.D.Y.	: (Toplumsal Değerler,Yaptırımlar)
YAY.	: (Yayınları)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

KISALTMALAR

A - GİRİŞ

Uygulanan yöntem, gereç fişlemesi.

Gerecin işlenmesi ^x

I: Gerecin özeti ^x

II. Gerecin halkbilimsel açıdan değerlendirilmesi
ya da yorumlanması ^x

B - GENEL DEĞERLENDİRME

I. Konu kümelenmeleri.

II. Bölgesel dağılım.

III. Yerel ve merkezi yönetimin konuya ilişkin
tutum ve davranışları.

C - SONSÖZ

TABLolar

FOTOĞRAFLAR

KAYNAKÇA

EKİ : Çalışmanın temelini oluşturan, konuya ilişkin
80 tane fiş.

(x) Düzenlenen fişlerde görülebilir.

GİRİŞ

Anadolu insanının yaşamının büyük bir bölümü geleneklere, göreneklere, örf ve âdetlere dayalıdır. Yüzyıllardan beri süregelen bu devamlılık halk yaşamımızda zengin kültürel birikimler oluşturmuştur, fakat bu denli zengin ve geniş kültürel olgulara karşın günümüze gelinceye değin halkbilim alanında geniş kapsamlı bir çalışma yapılamamıştır. Yapılan çalışmalar ise dağınık ve yetersizdir.

Halk yaşamına ilişkin şimdiye değin, sadece doğum, evlenme ve ölüm dönemlerini içeren araştırmalar yapılmıştır. Halkbilim alanında esaslı bir çalışma yapılmak isteniyorsa, halkbilim konusunu oluşturan halk kültürü bütün yönleriyle ele alınmalıdır. Böylece, insanın kültürel yaşamının hiçbir dönemi atlanmadan, sistemli bir sıralamayla incelenerek aydınlığa kavuşturulmuş olur.

Gazetelerde halkbilim ile ilgili konuları tam anlamıyla halkbilimsel öze bulamamızın nedeni, haberlerin gazetecilik mesleğinin gerektirdiği biçimde yayınlanmasındandır. Biz, çalışmalarımızda halkbilime zengin bir kaynak oluşturan gazetelerden, halk yaşamının bölgesel ve kültürel özelliklerini yansıtabildiği oranda yararlanmalıyız.

Lisans tezi çalışmamın kaynağı süreli yayınlardan gazete olduğuna göre, tarama yönteminde verileri fişlere aktarma tekniğini kullandım. Bu yolla Hürriyet Gazetesinin 1968 yılı sayılarını halkbilimsel içerikli konular açısından (makale, fıkra, röportaj, karikatür, roman, okuyucu mektubu, ilân ... vb.) tarayarak çalışmamın temelini oluşturan 135 tane gereç saptadım.

Taramada halkbilimsel konuları geçiş dönemleri, aile-akrabalık-arkadaşlık-komşuluk, soy-aşiret-kabile-yönetim-hukuk, ekonomi,eğitim-ğretim,günlük-trenselle yaşam,dinsel-büyüsel-geleneksel alan ve toplumsal değerler-yaptırımlar gibi dokuz ana konu küme başlığı altında topladım.

Taramaya başlamadan önce hazırladığım fiş örneklerine ¹ saptadığım gereçlerin ana konu kümelerini, konularını,alt konularını, türlerini, muhabirini, yazarını, izerini, evirenini, gerecin yöresel yerini, gazetede yayınlandığı yeri (sayfa,sütün,fotoğraflı olup olmadığı), tarihini ve yayınlandığı bölgeyi de belirterek fiş sıra numarası ile özetlerini kaydettim. Konu olarak ilginç bulduğum gereçlerin fotoğraf çekimlerini de yaparak düzenleyip sergiledim.

Bu aşamadan sonra hazırladığım fiş özetlerine dayalı olarak gereçlerin halkbilimsel açıdan değerlendirmelerini ve yorumlarını hazırlamaya çalıştım. Hocamın denetimlerinden sonra hazırladığım fiş örneklerinin ellibeş tanesi çalışma dışı tutuldu ve toplam fiş sayısı seksene düştü. Gazeteden derlenen gerecin örnek fişlerde son biçimini almasından sonra bu fişlerdeki bilgileri hazırladığım esas fişlere aktardım. Fişler ve tablo-3 deki konu kümelenmeleri ise, çalışmamın metninin hazırlanmasında kullanıldı.

1.Fiş rneği hocam tarafından düzenlenmiştir.

B - GENEL DEĞERLENDİRME

Yaptığım lisans tezi çalışmasında değişik evreler sonucunda toplanan verilere bağlı olarak tarama çalışmasının genel değerlendirilmesi aşamasına gelmiş oldum. Bu aşamada, çalışmanın başından itibaren tarama yoluyla gazeteden elde ettiğim verilerin konularına göre kümelendirilmelerinin yapılması , bu kümelendirmelerin ışığında konulara ilişkin sayısal yığılmaların ve bölgesel dağılımların işlenmesi yer almaktadır. Böylece genel değerlendirme:¹

- I. Konu kümelendirmeleri.
- II. Bölgesel dağılım.
- III. Yerel ve merkezi yönetimin konuya ilişkin tutum ve davranışları; başlıkları altında yapılacak duruma gelmiş olmaktadır.

I. KONU KÜMELENMELERİ

Tarama çalışmada halkbilimi doğrudan ilgilendiren konuların seçimi hocamın verdiği tarama konuları listesine göre yapılmıştır. Halkbilimsel nitelikli gereçlerin kesin ayrımı yapıldıktan sonra, kullanılmak üzere saptanan gereçler tablo-3 deki gibi kümelenebilirlerdir. Bu tabloya göre elde edilen gereçler; 9 ana konu kümesi, 26 konu ve 43 alt konu başlığı altında kümelenebilir 80 tane fişten oluşmaktadır.

Tarama yoluyla elde edilen gereçlerin gazeteden derlendiği yayın türleri ise tablo-1 de gösterilmiştir. Fişlenmiş gereçler yoğunluklarına göre % 63,75 ile 51 tane haber, % 17,50 ile 14 tane inceleme, % 8,75 ile 7 tane ilân, % 6,25 ile 5 tane okuyucu mektubu, % 2,50 ile 2 tane röportaj, % 1,25 ile bir tane roman türündeki yayınlardır. Görülüyor ki, 1968 yılı Hürriyet Gazetesi sayılarında halkbilimsel içerikli konular büyük oranda haberlerden oluşmaktadır.

1. Sayın hocam Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek'in tarama çalışmalarıyla ilgili olarak verdiği plâna göre yapılmıştır.

Konu kümelenmeleri, çalışmamızla ilgili görülen fişlerin içerdikleri konulara göre genel dökümleri yapıldıktan sonra saptanmıştır.

A. GEÇİŞ DÖNEMLERİ

Geçiş dönemleri denince hiç şüphesiz ki, bellekler insan yaşamı çağrışımı yapmaktadır. Çünkü, her iki kavram da o denli iç içe durumdadır ki insan yaşamı, başlayıştan bitişe değin bir dizi dönemin birbirini izlemesi ve birinden diğerine geçişi anlatmaktadır. Toplumsal olarak insanı yönlendiren ve derin izler bırakan geçiş dönemlerine ait tasarı ve uygulamalar halk kültürümüzün zenginliğini oluşturmaktadır. Şimdi bu dönemleri genel çizgileriyle birer birer gözden geçirelim.

1. Doğum

Doğum olayı, geçiş dönemlerinin ve insan yaşamının başlangıcıdır. Doğum insan türünün bereketi, çoğalmasındır. Doğal olarak insanoğlu, türünü devam ettirebilmek için çoğalmak zorundadır. İnsanın varoluşundan bugüne dek aynı devamlılık süregelmiştir. Çoğalmasının ne denli önemli olduğunun bilincinde olan insan için doğum olayı sevinç ve mutluluk demektir. Toplumsal birliğin en küçüğü olan ailede doğum olayı sonucunda kazanılan yeni birey ailenin ekonomik ve toplumsal alanlarda dayanışmasını artıracaktır. Bu nedenlerle toplumun değer yargıları doğumu olumlu bir gelişim olarak kabullenerek bu olaya dayalı ayrıntılar diyebileceğimiz bölümler oluşturmuştur. Bunlar tarama konuları listemizde yer alan aşerme, doğum olayı, lohusalık, doğumla ilgili törenler, cinse göre çocuğun karşılanması ve doğumla ilgili inanışlar gibi doğum olayını hazırlayıcı, pekiştirici bölümlerdir.

Tarama çalışmamız sonucu elde ettiğimiz gereçlerden edindiğimiz bilgilere göre doğum yalnız aileyi değil aynı zamanda ailenin bağlı olduğu birlikleri de ilgilendirmektedir. Örneğin: Doğum olayı akrabaları, komşuları da ilgilendirdiğinden bir dizi duyurular, kutlamalar yapılmaktadır.

Doğum, genelde ise tüm toplumu ilgilendiren bir olaydır. Çocuğu olmayan yada devamlı kız çocuğu olan bir aile toplum tarafından horlanır, küçümsenir. Çocuğu olmayanlar çocuk sahibi, erkek çocuğu olmayanlar da erkek çocuk sahibi olmaya zorlanırlar. Bu konuda gereçlerimizden ilginç bir fişte " 11 kız oldu, halâ bir erkek bekliyor!" denilerek bir babanın erkek çocuğa dayalı toplumsal değer yargılarını göstermektedir.¹ Çünkü, erkek çocuk "Baba ocağını tütürecektir." Aynı zamanda babanın ekonomik ve sosyal güvencesi olacak, onun toplumda saygınlığını artıracaktır. Görülüyor ki, doğum geçiş dönemlerinin temelini oluşturmaktadır.

2. Çocuk

Geçiş dönemlerinden olan çocukluk, doğumun insan yaşamındaki bir uzantısıdır. Çocuk, doğumdan sonra aile bireyleri ve toplumsal çevresiyle devamlı gelişme gösteren ilişkilerinde birtakım kurallara uymak zorundadır. Bu kurallar, çocuğun toplumun değer yargılarının dışına çıkmasını önlemeyi, toplumun benimseyeceği bir kişilik kazanmasını amaçlamaktadır.

1. Bkz., Fiş 5, Fot.5

Çocuğu aile, akraba ve toplumsal çevresinde simgeleyen adının seçimi, adın konulması ve bu sırada yapılan törenler çocuğun ileriye, öteki dönemlere iyi dileklerle geçişini sağlamaya yönelik uygulamalardır. Çocuğun adının saptanmasında çok çeşitli etmenler rol oynamaktadır. Bunlar çocuğun doğumuyla çok yakından ilgili olaylardır. Örnek: Çocuğun doğduğu gün ile ilgili olanıdır.¹

Ad ile kişilik arasındaki ilişki o denli sıkıdır ki, ad ile kişi özdeşleştirilmiştir. Bu, toplum tarafından da aynı biçimde kabülleenilir. Ad ile dinin bağı da çok kuvvetlidir. Geleneksel kesimlerde ad konurken çocuğun dinin amaçladığı bir kişiliğe sahip olması için dinsel törenler yapılır.²

Taramamızda, çocukluğa ilişkin topladığımız gereçlerin bir bölümü de sünnete dayalıdır. Sünnet çoğu toplumlarda olduğu gibi yurdumuzda da çocukluğa ilişkin yüzyılların izlerini taşıyan geleneksel bir uygulamadır. Hiç bir erkek çocuğun bu uygulamanın dışında kalması yada tutulması düşünülemez. Bu konuda toplumun katı kuralları dince de desteklenmektedir.

1. Bkz., Fiş 7

2. Bkz., Fiş 8, Fot. 4

Toplumumuzda, sünnet yaşı kesin sınırlarla saptanmış deyildir. Sünnet, doğumdan sonraki yaşlarda başlayıp ergenlik çağına kadar uzanan bir zaman kesiti içerisinde yapılabilir. Eğer, bu sürede yapılmazsa o zaman toplumsal yaptırım güçleri etkinliklerini göstermektedir. Sünnet düğünlülük veya düğünsüz olabilmektedir. Bunda ailenin ekonomik durumu başta gelen etmendir. Bazı yörelerde sünnet pratiği içerisinde bir de toplumsal örgütlenme görülmektedir. Kirvelik adını alan bu örgütlenme, sünnet olacak çocuğun sünnet harcamalarını karşılamak, sünnet düğününde çocuğun ailesinin yükünü hafifletmek amacıyla oluşturulmuştur.

3. Delikanlılık

Delikanlılık çağı, çocukluktan kurtulmayı izleyen bir geçiş dönemidir. Toplumumuzda delikanlılık denince yalnız erkeklere ait bir dönemmiş gibi anımsanmaktadır. Fakat, delikanlılık her iki cinsin de ortak bir geçiş dönemidir. Yalnız, baba soyunun izlendiği ve bu nedenle de erkek çocuğun daha çok tutulduğu toplumlarda kızların delikanlılık çağı erkeklerinkine oranla silik, sessizce geçirilir.

Bir toplumda delikanlılık çağına girebilmiş sayılabilmek için ergenliğe erişmenin yanında erkekler için sünnetli olmakta gerekmektedir. Delikanlılık çağına girmiş gençlerin aralarındaki iş birliği ve dayanışmayı artırabilmek için oluşturdukları küçük grup örgütleri vardır. Erkeklerin delikanlılık çağı içerisinde yer alan askere gidiş, önemli bir olaydır. Toplum tarafından ulusal duyguların etkisiyle toplumsal olgunluk ve uyum sınavı olarak kabul edilmektedir. Askere gidecek gençlerin sırayla verilen

davetlere katılmaları, eğlenceler düzenlemeleri, bağlı oldukları yerleşim birimlerinden toplu olarak törenlerle uğurlanmaları delikanlılık çağının unutulmaz anılarındanadır.

4. Evlenme

Belirli dönemleri geride bırakarak, tamamen toplum içine karışan gençler, doğal olarak toplumsal birliğin en küçüğü olan aileyi oluşturabilmek için evlilik yapmak zorundadırlar.

Evlenme için toplumun öngördüğü bazı koşulları yerine getirmek gerekir. Örneğin: Erkeklerde yiğitlik, iş gücü sahibi olmak, kızlarda çalışkan, hamarat olmak vb. Ayrıca evlenme çağına ulaşmış olmak da önemli bir koşuldur. Fakat, buna pek uyulmamakta, iki tarafın oluruyla bu durumdaki gençler evlendirilmektedirler.¹

Evlenmede önemli adım dönürlük ve söz kesimidir. Kız görülür, beğenilirse dönürlüğe gidilir. Oğlan ve kız tarafı dönürlükte anlaşılırsa o zaman söz kesilir.² Söz kesiminden sonra, yapılacak birleşmenin topluma geniş biçimde duyurulması için geleneksel biçimde nişan töreni yapılır. Nişan töreninde kıza takılar takılır, armağanlar verilir.

Nişandan sonra gerekli hazırlıklar yapılarak düğün aşamasına gelinmiş olur. Geleneksel kesimlerde düğünler birkaç gün sürer. Düğünden önce tüm akraba, komşu ve yakınlar yakında veya uzakta olsun "okuyuntu" denilen haberci kimselerin

1. Bkz., Fiş 17

2. Bkz., Fiş 14 - Fot. 8

yaptıkları duyuru ile düğüne çağrılırlar. Çağrıyı yapan kimseye düğüne çağırıldığı için her evden hediyeler, bahşişler verilir. Düğün süresince tüm çağrılılar örf, âdet ve geleneklerin belirlediği biçimde törene katılırlar ve düğün evince ağırlanırlar.

Sünnet düğünündeki kirvelik, düğünde işlevini sağdıçlığa bırakır. Sağdıç düğün harcamalarını karşılar, damadın ve gelinin gereksinimlerini karşılar, damada hizmetde bulunur.

Taramalar sonunda evliliğe ilişkin; başlık, kız kaçırma¹ gibi konular da karşımıza çıktı. Başlık, kızın ailesi tarafından istenilen ve kızın aileden ayrılmasıyla meydana gelecek işgücüne dayalı ekonomik açığı kapamaya yönelik bir ağırlık almaktır. Bu ağırlık para olabileceği gibi ekonomik değeri olan tarla, hayvan, eşya da olabilir.

Evlenmelerde, başlık ağırlığının ödenememesi veya evliliğe engel olunmak istendiğinde kız ve oğlan karşılaştıkları güçlüklerden kaçarak kurtulmaktadırlar. Kız kaçırımlardan sonra aileler arasındaki çatışmalar kaçanların uzak yerlere gitmelerine neden olmaktadır. Kız kaçırma kızın zorla kaçırılması, isteğiyle kaçırılması ve kendiliğinden kaçması gibi biçimlerde olmaktadır.

5. Ölüm

Ölüm, geçiş dönemlerinin kutlandığı son bölümdür. Ölüm ile insan yaşamı son bulmakta ve sonsuzluğa göçüş başlamaktadır. Ölene yakın olan kimseler, aralarından tamamen ayrılan bireylerine ölüm olayı çevresinde gelişmiş örf, âdet ve geleneklere uygun olarak son görevlerini yerine getirmeye çalışırlar.

1. Bkz., Fiş 21,22,23,24,25,26,27,28- Fot. 16

Ölüm olayı akraba, dost ve yakınlarla bildirilerek cenaze törenine katılmaları sağlanır. Ölüm olayı yakın çevreye cami-
de selâ okutturularak duyurulmaktadır.

Ölü evine gelen yakınlar, cenazeyi ağıtlar yaparak soyar ve rahat döşegi denilen ölü yatağına yatırırılar. Cenazenin gözleri açıksa "gözü açık gitti, bir arzusu vardı" gibi söz-
ler söylenerek kapatılır, çenesi ve ayakları bağlanır. Kar-
nının üzerine makas yada bıçak gibi kesici cisimler konula-
rak cenazenin karnının şişmesi önlenmeye çalışılır. Fakat
asıl amacı demirin kötülükleri ve kötü ruhları uzaklaştır-
ması, etkisiz duruma getirmesi tasarımına dayalıdır. Ölü
sabaha kadar yalnız bırakılmaz ve odada ışık hiç söndürül-
mez.

Sabahleyin defin için her türlü hazırlık yapılarak ce-
naze yıkanır, namazı kılınır ve mezarlığa götürülerek ya-
kınlarının yardımlarıyla toprağa verilir. Mezarlık dönüşü
ölenin yakınları ölü evine yemekler getirerek cenaze töre-
nine katılanlara ölü aşı verirler. Bu günde herkes tam bir
dayanışma içinde ölü evine yardımcı olurlar, onları tesel-
liye çalışırlar.

Ölüm sırasında olduğu gibi ölümden sonra belirli gün-
lerde de (7'si,40'ı gibi) ölenin ruhunu huzura kavuşturucu
uygulamalar yapılır. Örneğin: Ölü nasibi dağıtılır, mevlit
okutulur.

Taramada edindiğimiz bilgilere göre tüm geçiş dönemle-
rinde olduğu gibi ölüm olayında da duyurular, kentsel bi-
çimde gazete ilânları yoluyla yapılmaktadır. Ayrıca, kent-
lerin karmaşık yaşamı sonucu cenaze işleri ticari amaçla
kurulan şirketler kanalıyla yürütülmektedir. Fakat, buna
belirli çevreler dışında kimse ilgi gösterme^{memektedir}.

B. AİLE, AKRABALIK, ARKADAŞLIK, KOMŞULUK

Aile, akrabalık, arkadaşlık ve komşuluk toplum yaşamının gereği olarak meydana gelmiş toplumsal birlik ve ilişkilerdir. Tüm toplumlarda önemli ve yaygın bir işlerliğe sahiptirler. Gelenekler, görenekler, örf ve âdetlerin belirlediği kurullar içerisinde etkinliklerini sürdürürler. Çalışmamızla ilgili taramada bunlardan yalnızca aile ve akrabalığa ilişkin gereçleri derleyebildim.

1. Aile

Aile, toplumu meydana getiren en küçük birlik olarak ana, baba ve çocuklarından meydana gelmiştir. Bu yapıdaki ailelere küçük aile, dar aile veya çekirdek aile adı verilir. Ailede büyük baba, büyük anne veya birden çok evlenmiş erkek evlât bulunursa böyle ailelere de büyük yada geniş aile denilir.

Toplumsal ve ekonomik amaçlarla oluşturulan ailede, bireyler arasındaki ilişkiler yanında aile ile toplum arasındaki ilişkiler de önemlidir. Bu ilişkilerde toplumsal ve ekonomik değerlere büyük oranda yer verilir. Gelenek ve göreneklerin belirlediği kurullara çok dikkat edilir. Onlara uymaya, ters düşmemeye çalışılır. Çünkü, gelenek ve görenekler toplumun uzun yıllar süzgeçten geçirerek kalıplaştırdığı değerlerdir. Bu nedenle, gelenek ve göreneklere ters düşmek demek topluma ters düşmek, uyum sağlayamamak demektir. Gerek aile içi, gerekse aile-toplum ilişkilerinde toplumsal değerlere önem verilmemesi durumunda sosyal yaptırımlar etkinliklerini gösterirler.

Geleneksel toplum yapısından sanayi toplumuna çarpık bir geçiş içerisinde olan toplumumuzda aile ve ilişkilerinde büyük sorunlar ortaya çıkmaktadır.¹

2. Akrabalık

Akrabalık, aralarında kan bağı bulunan yada bulunduğu inanan bireylerin oluşturdukları sosyo-ekonomik ve kültürel ilişkilere dayanan ve aralarında dayanışma yükümlülükleri taşıyan düzendir. Yani, akrabalık toplum içinde ailenin uzantısı durumundadır. Böyle olunca aile ilişkilerinde olduğu gibi akrabalık ilişkilerinde de bazı kurallar ve yaptırımlar etkinliklerini göstermektedir. Yukarıdaki akrabalık tanımına göre bu sınıflamanın kimleri kapsadığı ortadadır. (Kayınpeder, kayınvalide, kayınbirader, görünce, elti, amca, dayı, teyze, hala ve bunların çocukları vb.)

Akrabalık ilişkileri yine de aile ilişkileri gibi düzenli, sık ve tümüyle geçerli deyildir. Zaman zaman bazı kopukluklar gözlenmektedir. Bunlardan birisi de, benim tarama çalışmam sırasında akrabalar arasındaki cinsel ilişkiyi yasaklayan fücür yasağına uyulmadığını, bu kuralın dışına çıkıldığını gösteren haberdur.²

1. Bkz., Fiş 34,36

2. Bkz., Fiş 37-Fot.23

C. SOY, AŞİRET, KABİLE, YÖNETİM, HUKUK

Bu bölümde, aynı soydan geldiklerine inanan kimselerin toplu biçimde yaşayarak oluşturdukları, dinsel nitelikli yaşam düzenine sahip toplumlar ve bunların yönetimleri ve hukuk kuralları hakkında tarama sonuçlarını değerlendirmeye çalıştım.

1. Sosyal Kontrol

Genel anlamıyla sosyal kontrol, yönetilenle yöneten arasındaki ilişkilerin uyumluluğunu belirtir. Her iki tarafın görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi toplumsal uyumu sağlayarak sosyal kontrolü kolaylaştıracaktır. Öte yandan yöneticinin yetkileri de, toplumu yönetmenin ve baskı altında tutmanın tek yoludur. Özellikle kırsal kesimde, yöneticinin toplum üzerindeki etkilerini iyi bilen halk, muhtarlık ünvan ve yetkilerini kazanabilmek için kıyasıya mücadele etmektedir. Muhtarlığı elinde bulunduran kimse, köyün tüm işleriyle ilgilenen idari amiri olduğundan yasal olarak yaptırım gücüne de sahiptir. Toplum bireyleri arasındaki ilişkilerde görülen uyumsuzluklarda da bireyler birbirlerine karşı caydırıcı saldırılarda bulunarak topluma korku ve endişe salıp baskı düzenlerini kurmaktadır. Bu yolla sosyal kontrolü ellerine geçirmiş olmaktadır.

2. Grup İçi Çatışmalar

Grup içi çatışmaları çoğunlukla, kadın, kız, bağ, bahçe, tarla, hayvan vb. maddi ve manevi toplumsal değerler yüzünden çıkmaktadır. Bu çatışmalar taraflar arasında büyük boyutlara da ulaşabilmekte, grup içinde bölünmelere yol açmaktadır.

3. Gruplar Arası Çatışmalar

Grup içi çatışmalara yol açan nedenler genişlemesine ele alındığında, gruplar arası çatışmalara yol açan nedenlerle aynı olduğu görülür. Bir grubun değerlerine karşı girişilen saldırı, gruba yapılmışçasına tepki görür. Grup dayanışmasının öngördüğü biçimde de, tüm grup tarafından değerleri korunmaya çalışılır.

4. Kan Davası

Kan davası, grup içi ve gruplar arası çatışmalar sonucu doğan bir öç alma sorunudur. Taraflarca onur konusu edildiğinden karşılıklı öldürmelerle uzun yıllar sürer gider. Toplumumuzun geleneksel kesimlerinde ve bunların kentlerdeki uzantılarında işlenen cinayetler yasaların cezalandırmasına bırakılmadan toplumsal yaptırım güçlerinin etkisiyle yine kanla ödettirilir. Kan davası hasımlar arasında amansız bir mücadeleyi gerektirir, yer ve zaman tanımaz. Yeri-ne göre sahibiyile özdeşleştirilen hayvanlar, araziler bile cezalandırılır. Görülüyor ki, kan davası toplum ilişkilerini bozan bir hastalıktır.

D. EKONOMİ

Yurdumuz ekonomisinde, özellikle de kırsal kesimin ekonomisinde tarım ve hayvancılık büyük yer tutar. Halkımızın yaşamı ekonomisine de yansımıştır. Ekip-biçme ve yetiştirmeye dayalı âdetler, kutlamalar geleneksel ve töresel kurallar halk yaşamıyla ekonominin nasıl iç içe olduğunu anlamamıza yaramaktadır. Tarama yaparken ekonomik faaliyetler olarak mülkiyet, sermaye, işçilik, gündelikçilik, iş bölümü, meslekler ve meslek grupları, üretim ve tüketim

biçimleri, alış-veriş, çarşı-pazar, değiş-tokuş, üretim araçları gibi konuları irdeledim, fakat bunlardan sadece mülkiyet, iş bölümü ve üretim araçları konusundaki yayınları derleyebildim.

1. Mülkiyet

Ekonomik faaliyetlerin bağlı olduğu önemli bir nokta vardır, o da mülkiyet konusudur. Bugünkü koşullarda halkımızın varı yoğu mülkiyetinde bulundurduğu ekonomik değerlerdir. Bunların ise, kırsal alanda yaşayan insanlar için ayrı bir yeri vardır. Yaşamını sürdürebilmek için mülkiyetinde bulunanların gerekliliğini iyi bilen kimseler olarak bu konuda hiçbir ödün vermezler. Bu nedenle, çıkacak sürtüşme ve çatışmalarda ölmeye bile razı olduklarını 49-50-51 numaralı fişlerde görebiliriz. Sürtüşmelerin büyük çoğunluğu arazi ve hayvan anlaşmazlıklarından doğmaktadır.

2. İş Bölümü

Toplum birimlerinde iş bölümü yaş durumlarına ve cinslere göre düzenlenmektedir. Bu düzenleme ile kadının ve erkeğin, küçüklerin, yetişkinlerin iş bölümünde görevleri sorumlulukları saptanmıştır. İş bölümünde kadının fizik yapı yönüyle korunması gözetilmesi gerekirken özellikle geleneksel köy toplumunda bunun tam tersi olmakta otoriter erkek birkaç ağır işin dışında tüm işleri kadının ve çocukların üzerine yılmaktadır. Kadınlar zorunlu durumlarda erkeklerin yapacakları görevleri bile üstlenmektedir.

3. Üretim Araçları

Üretim araçlarını halkbilim konusu olarak ele almamızın nedeni: Ekonomisi tarıma ve hayvancılığa dayalı bir toplum olarak geleneksel uygulamaların ekonomimizdeki yerini saptamak üretim araçlarındaki yenilenme ve değişimleri gözleyebilmektir. Örneğin: Bu alanda son zamanlarda cumhuriyet dönemiyle birlikte başlayan yenilenme hareketlerinin büyük hız kazandığı, tarım ve iş makinelerinin çok geliştiğini, rahatlıkla söyleyebiliriz. Bunda yurtdışına gönderdiğimiz iş-gücünde büyük rolü olmuştur.¹

E. EĞİTİM, ÖĞRETİM

Son yıllarda toplumumuzda eğitime karşı ilgi oldukça artmıştır. Bu ilgi, özellikle teknik ve mesleki eğitim alanlarında yoğunlaşmıştır. Ülkemizdeki eğitim politikasının tutarsızlığı nedeniyle bir yandan yeni yeni okullar açılırken öte yandan bu okullarda yetişen öğrenciler sayıları gittikçe artan işsizler topluluğuna itilmekte, bunların istihdamı konusunda herhangi köklü bir önlem alınmamaktadır. Toplumuzda uygulanan eğitim biçimleri: 1)Resmi eğitim, 2) Geleneksel, dinsel ve töresel eğitimidir.

1. Resmi Eğitim

Resmi Eğitim, devletimizin yasalarla düzenlediği eğitim biçimidir. Örgütlenmiş kurumlar aracılığıyla yürütülür. İlk, orta ve yüksek öğrenim olarak gruplandırılmıştır. İlk- okul eğitimi zorunlu eğitimidir. Her Türk yurttaşının bu eğitimi görmesi gerekmektedir. Süresi beş yıldır. Bu eğitimin

1. Bkz., Fiş 53

düzenli uygulanabilmesi için yasal yaptırımlar ve zorlamalar saptanmıştır. Orta ve yüksek öğrenim isteğe bağlıdır. Kentlerde görülen ilkokul öncesi resmi eğitime ilişkin ana okulları yasalarla düzenlenmiştir.

Özellikle, köy toplumunda görülen çocukları ilkokula göndermeme ve kız çocuklarını okutmama ise, geleneksel kültüre ve ekonomik nedenlere bağlı olan tutumlardır. Çünkü, geleneksel ve dinsel olarak kız çocuklarının okutulması istenmez. Ailesinin ekonomik uğraşlarına büyük oranda katkıda bulunan erkek çocuk ise zorunlu olarak okula gönderilmez. Bu nedenle, çağdaş eğitim ekonomik, kültürel ve toplumsal gerçekler gözönünde bulundurularak uygulanmalıdır.

F. GÜNLÜK VE TÖRENSEL YAŞAM

Günlük yaşam; geleneklerin, göreneklerin, örf ve adetlerin öngördüğü biçimde, yemek-içmek (sofra âdetleri), temizlik, misafirlik, giyim, kuşam, konut vb. gibi günlük etkinliklerin sonucunda oluşmuştur. Bu yaşam biçimine bayram, tören, anma günleri, şenlikler ve bunlara ilişkin ritleri de eklersek törensel yaşam olarak grupladığımız yaşam biçimi meydana çıkmış olur.

Toplumda, günlük ve törensel yaşama koşut olarak bir takım kurallar ile, zorlayıcı (yasalar) ve zorlayıcı olmayan (yerme, ayıplama) yaptırımlar gelişmiştir. Bireylerin bunlara uymaları zorunludur. Çalışmamda elde ettiğim gereçlerden bu bölüme ait giyim-kuşam ve bayram-tören konularını derledim.

1. Giyim-Kuşam

İnsan yaşamında yemek-içmek, üremek gibi doğal gereksinimlerden birisi de giyinmek ve kuşanmak konusudur. Yeryüzünde kültürü az gelişmiş toplumlarda bile giyim-kuşam'a ilişkin yapılan uygulamaları görebilmekteyiz.

Coğrafi bir çevre içerisinde doğa ile başbaşa dünyaya gelen insanoğlu, doğa etkilerinden korunabilmek için önceleri örtünmüş, bürünmüş daha sonraları bunların gelişmesiyle giyinme biçimine kavuşmuştur. İnsanın giyimini, içinde yaşadığı coğrafi çevre başta olmak üzere toplumsal değerler ve yaptırımlar etkilemektedir. Bu nedenle, tüm insanlığın ortak yanı olan giyinme ve kuşanma bazı bölgesel farklılıklarla sürüp gitmektedir. Giyim-kuşam konusunda cinsler ve yaşlar arasında da farklılıklar vardır.

2. Bayram-Tören

Bayram, tören, anma günleri ve şenlikler törensel yaşam içinde ele alınmıştır. Bu günlerin bazı ritüel uygulamalar çevresinde toplanan âdet ve kutlamaları vardır. Bu kutlamaları gelenekler ve din ortaklaşa belirlemiştir. Törensel yaşamın içeriğine ve yönelik olduğu amaca göre gruplandırılması gerekmektedir. Örneğin: Dini ve resmi bayramlar, ürün almaya yönelik kutlamalar ve şenlikler vb. Törensel yaşam kutlamaları toplumun tümü yada gruplar tarafından yapılır. Toplumsal heyecan ve hisler belirgin olarak görülür. Kutlamalar, sosyal ilişkileri düzenler, dayanışma ve yardımlaşmayı artırır.

G. DİNSEL, BÜYÜSEL, GELENEKSEL ALAN

Dinsel, büyüsel, geleneksel alanla ilgili inançlar, kurallar, uygulamalar toplumsal değerler sisteminde önemli bir yere sahiptir. İnsan ve toplum yaşamının her döneminde büyük ölçüde etkinlik gösterirler. Doğaya karşı devamlı zayıf olan insan bu yönünü giderebilmek için doğa üstü güçlere bağladığı bir takım inançlar, uygulamalar geliştirmiştir. Bu yolla kendisine psikolojik savunma ve destek sağlamaya çalışmıştır.

1. Dinsel Görevleri Yerine Getirme

Toplumda dinin, düzenleyici gücü çok kuvvetli ve yaygındır. İnsanoğlu, doğaya karşı zayıflığının verdiği şaşkınlık ve çaresizlikle doğanın tek egemeni yüce varlık tasarımını kabullenerek onun egemenliğine ve korumasına girmiştir. Bu tasarımlar, insanlık tarihi boyunca geçerliliğini koruyarak gelişmiş ve toplumların yaşamlarına din olarak damgasını vurmuştur.

Dinler, toplumlara ekonomik, sosyal alanlarda düzenlemeler getirerek dolayısıyla kültürlerini de yönlendirmiştir. Getirilen düzenlemelerin en önemlisi de bireylere görev sorumluluğunu yüklemesidir. Dinin emrettiği görevleri yerine getirmek zorunludur. Emirleri yerine getirmemenin tanrı tarafından cezalandırılacağı savı kuvvetlendirilerek dinin zayıflayan etkinliği yeniden sağlanmaya çalışılır. Görevleri yerine getirmek sevap ve mükafatı, getirmemek ise cezayı gerektirmektedir. Bu tasarımlar ve geleneksel çizgiler içerisinde insan dinsel görevlerini yerine getirmeye çabalar durur. Bu alanda engellerle karşılaşırse tepkisini açıkça gösterir.

2. Din ve Toplum İlişkisi

Dinin emrettiği görevler, belirlediği kurallar din ve toplum ilişkilerindeki uyumu geliştirmek ve pekiştirmek amacıyla getirilmiştir. Toplum bireylerinin kişilik yapıları da dinin ve toplumun kabulleneceği biçimde oluşturulmaya çalışılmıştır. Dinsel ve geleneksel değerlere sıkı sıkıya bağlı olan halkımız (öncelikle geleneksel kesimde yaşayanlar) çoğu zaman din ve toplum ilişkilerine olumlu katkılarda bulunmaktadır. Günümüz toplumunda dinin eski otorite ve etkisini yitirmeye başlaması din ve toplum arasındaki ilişkiler dengesinin bozulmasına neden olmaktadır.

3. Dinsel Liderler

Dinlerin doğuşundan günümüze kadar dinsel yetkileri kendinde toplayan, uygulatıcı rolünde olan dinsel liderler, toplumlara dini konularda öncülük etmektedirler. Toplum üzerinde etkin bir itibara sahiptirler.

Dinsel bağların çok kuvvetli olduğu toplumumuzda, din adamları ve onların liderlerinin otoriter tutumları devam etmekle birlikte Cumhuriyet yönetimiyle kazanılan laik devlet anlayışı sonucu, bu etkiler önemli ölçüde kaldırılmaya çalışılmıştır.

Dinin kendisine sağladığı yetkileri kötüye kullanarak cincilik-büyücülük yapıp çıkar sağlayan din adamları, toplumda insanların inançlarını maddi ve manevi sömürü aracı olarak kullanmaktadırlar.¹ Çünkü toplumumuzda bilinen şudur: Din adamının söylediği, dinin saptadığı kurallardır. Din adamı, dinin yaptırım gücünün aynısına sahiptir ve onunla özdeştir.

1 Bkz., Fiş 67,68-Fot.36,37

4. Tapınaklar, Kutsal Yerler

Tapınaklar, dinsel işlemlerin, görevlerin yerine getirildiği yer olarak dinin bir parçasıdır. Dinden ayrı düşünülemez. İnanan kimseler tarafından Allah'ın evi olarak nitelendirilir. Dinlerin tapınaklarla ilgili kuralları vardır. Bu kurallar yerine getirildiğinde buralarda ancak ibadet yapılabilir.

Tapınaklardan başka dinsel tasarımlarla kutsallaştırılmış yatırlar, ziyaretler gibi yerlerde vardır. Buralarda birtakım ritlerle istemlerin, beklentilerin yerine gelmesi dilenir. Doğa üstü güçlerden bu konularda yardım beklenir. Bu yerler, halk için çok önemlidir. Hiçbir zarara uğramasınlar diye büyük bir özenle bakılır ve korunurlar. Kutsal yerler olarak buralara verilecek zarar, dine karşı gelmekle, kutsal değerleri tanımamakla eş tutularak tepki görür.¹

5. Boşinançlar

Boşinançlar, daha öncede değindiğim gibi doğaya karşı güçsüz olan insanın doğa koşullarını etkileyerek kendi yararına kullanabilmek amacıyla geliştirdiği tasarım ve pratiklerdir. Örneğin: Fal, büyücülük(cincilik-muskacılık) halk hekimliğinde sağaltmaya yönelik ocaklar vb.

Doğaya karşı geleceğinin ne olacağını bilmediği için zayıf ve güçsüz olan insan, merak konusu olan bu yönünü fal yoluyla gidermeye, kendisini buna inandırarak avunmaya çalışır. Yine, dini inanç olarak varlığına inanılan cinlerin, insanların istemlerine yardımcı olabilecekleri kanısıyla onları iyi yada kötü amaçlarla yönetim altına alabilmek için birtakım dini işlemlere dayanan büyücülük yapılmaktadır.

1. Bkz., Fiş 64

Tibbin ve hekimliğin gelişmediği dönemlerde insanlar, hastalıklardan kurtulmak için ocaklı denilen kimselerin uyguladıkları halk hekimliği dediğimiz sağaltma yöntemlerine başvuruyordu. Bugün de kırsal kesimde ve kentlerdeki ara kültürlerde bu uygulamalara yaygın bir biçimde rastlanmaktadır. Görülüyor ki, tüm bu işlemler insanın doğal yetersizliği nedeniyle oluşturduğu psikolojik savunma, saldırı ve doyum mekanizmalarıdır.

6. Yağmur Duası

Ekonomisi tarıma dayalı olan ülkemizde tarımsal üretim tamamıyla yağışlara ve sulamaya bağlıdır. Hele kurak kesimlerde suya duyulan gereksinme çok daha fazladır. Yaşamı ve uğraşları doğa koşullarıyla sıkı sıkıya ilişkili olan halk, yağış olmadığı zaman topluca dinsel içerikli, ritüel törenler yaparak yağmur duasına çıkar.¹ Bunun amacı, yapılan ibadetler, dualar ve kəsilen kurbanlarla doğaya hükmeden yüce varlığı hoşnut ederek ürünlerinin bereketini artırması için yağmur yağdırmasını istemektir. Yağmur duasından sonra yağış olursa bu durum eğlencelerle kutlanmaktadır.²

H. TOPLUMSAL DEĞERLER VE YAPTIRIMLAR

Toplumsal değerler ve yaptırımlar, toplum ilişkilerini düzenlemeyi amaçlarlar. Bu nedenle; sınırlayıcı, önleyici, destekleyici birtakım kalıp davranışlar ve tutumlardan oluşurlar. Geleneksel ve dinsel nitelikli olan bu tür davranış ve tutumlara toplum bireyleri tarafından değer verilmesi gerekir. Bu konuya önem verilmemesi ve uyulmaması, toplumun etkin yaptırımlarının işlemesine, bireyin toplumla olan ilişkilerinin bozulmasına, hatta toplumdaki soyutlanmasına kadar varabilen sonuçlar doğurur.

1. Bkz., Fiş 69- Fot.38

2. Bkz., Fiş 70

1. Âdetler

Literatürde "Âdetler," bir toplumun yapmaya ve uymaya alışageldiği ve toplum tarafından yapılması gerekli görülen davranış kalıbı.¹ olarak tanımlanmaktadır.Âdetler, yaygın bir işlerliğe sahiptir. Günlük yaşamdan törensel yaşama kadar her evrede âdete dayalı işlemler, davranışlar görülebilir. Toplumsal ilişkilerde âdetler, diğer sosyal normlar gibi katı bir yaptırıma sahip değildir. Esnek, tercihe dayalı bir uygulamayı gerektirirler.

"Âdetler, çeşitli kökenlerden kaynaklanmış ve biçimlenmişlerdir. Bunlar içerisinde geçmiş zamanların yaşama biçimleri, dünya görüşleri, ilginç raslantı ve olaylar önemli bir yer tutarlar. Bir toplumda, toplumun tümünü ilgilendiren âdetler olduğu gibi, çeşitli mesleklerin, mezheplerin, etnik grupların vb. kendilerine özgü âdetleri de vardır..... Kimi âdetler oldukça durağan ve süreklilikli, kimisi de zamanla değişebilen niteliktedir.Âdetlerden bir bölümü toplumun büyük oranındaki değişim çalkantısına ayak uydurarak özlerinde ve biçimlerinde sınırlı değişimlere uğrayarak benliklerini bir dereceye kadar korurken, bir bölümü de tıpkı canlı organizmalar gibi etkinliklerini ve diriliklerini zamanla yitirerek gün gelir ortadan kalkarlar."²

2. Gelenekler

Toplumsal yaşamda âdetlere oranla çok daha etkin yaptırımlara sahip olan sosyal normlardır. Uzun yıllar boyunca toplumların yapmaya ve uymaya alışageldikleri davranış kalıplarının devamlılık kazanarak tüm toplumun malı olmasıyla

-
1. S.V. Örnek: Etnoloji Sözlüğü,"Âdet" mad. Ankara 1971, s.13; Budunbilim Terimleri Sözlüğü,"Alışkı" mad.Ankara 1973,s.12
 2. S.V. Örnek: Türk Halkbilimi, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. 180, Folklor Dizisi:4, Ankara 1977, s.125

gelenekler meydana gelir. Bu konuda "Âdetlerin pratikteki uygulanışını, giderek gelenekleşmesini sağlayan, bu konuda bilinçli ya da bilinçsiz görev üstlenen yaş ve cins gruplarıyla dinsel liderler, dernek yöneticileri, oyun grubu başkanları..."¹ önemli katkılarda bulunurlar.

Gelenekler, toplum ilişkilerinde bireylerin davranış ve tutumlarını etkiledikleri gibi toplumsal kurumların işleyişlerini de etkilerler. Sosyal güvence örgütlerinin bulunmadığı ya da bu örgütsel hizmetlerin ulaşmadığı toplumlarda gelenekler, toplumsal yaptırımlar yoluyla bu açığı kapatmaya çalışır.

3. Törelerin Yaptırım Gücü

Töreler; örf, âdet, gelenek, görenek vb. tüm sosyal normları ve bunların yaptırımlarını içeren bir kavramdır. Bu nedenle toplumda ilişkileri belirleyen tüm düzenlemeler töreye bağlanır. Töresel değerlere verebileceğimiz en önemli örnek; "namus" kavramıdır. Taramamız sonucunda bu konuya ilişkin gereçlerin çoğu da namus başlığı altında toplanmıştır.² Toplumda bireyin namusu toplumsal birliğin (ailenin,soyun,sülalenin, grubun) namusu ile eş anlamdadır. Özellikle, geleneksel-kırsal kesimde namus konusunda işlenen suçlar, yasaların cezalandırmasına bırakılmadan törelere göre cezalandırılarak toplum önünde aklanmaya çalışılır. Namus konusunda olduğu gibi töreye aykırı tüm davranışlarda da aynı işlerlik hakimdir.

1. S.V. Örnek: Türk Halkbilimi, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. 180, Folklor Dizisi: 4, Ankara 1977, S.125

2. Bkz., Fiş 74,75,76,77,78,79-Fot.40,41

II. BÖLGESSEL DAĞILIM

Tarama çalışmamda derlediğim gereçlerin dökümlerini yaparak gazetede yayınlanan halkbilimsel içerikli konuların sayı ve yüzde olarak hangi bölgelerden kaynaklandığını bulmak istedim. Konuların kaynaklandığı bölgeleri saptamaya çalışırken gereçleri genelde halkbilimsel içerikli konular olarak bırakmadım. Bölgelere ilişkin gereçlerin, çalışmamda kullandığım ana konu kümelenmelerine göre, sayısal dağılımlarını ve yüzdelerini buldum. Bulduğum sayısal değerleri tablo üzerinde sergileyerek tablo-4'ü elde ettim.

Sonuçlar, bölge ve ana konu kümelerine göre değerlendirilmeye çalışılırsa; Güney doğu Anadolu Bölgesinden % 12,5 ile 10 tane gereç; Doğu Anadolu Bölgesinden % 2,5 ile 2 tane gereç, Karadeniz Bölgesinden % 5 ile 4 tane gereç, Marmara Bölgesinden % 26,25 ile 21 tane gereç, Ege Bölgesinden % 7,5 ile 6 tane gereç, Akdeniz Bölgesinden % 13,75 ile 11 tane gereç, İç Anadolu Bölgesinden % 11,25 ile 9 tane gereç derlendiği görülür. Bunların dışında, roman, inceleme, röportaj, ilân vb. yayınlarda % 21,25 lik bir yüzdeyle 17 tane gereçten oluşmuştur.

Öbür yönden, tüm Türkiye genelinde; % 41,25 ile 33 tane G.D'ne, % 5 ile 4 tane A.A.A.K'a, % 13,75 ile 11 tane S.A.K.-Y.H.'a, % 5 ile 4 tane E.A'ya, % 1,25 ile 1 tane E.B'ye, % 1,25 ile 1 tane E.Ö'e, % 7,5 ile 6 tane G.T.Y'a, % 12,5 ile 10 tane D.B.G.A.'a ve yine % 12,5 ile 10 tane T.D.Y'a ilişkin gerecin olduğu anlaşılır.

Bölgeler ve ana konu kümeleri ayrıntılarıyla incelenmek istenirse, tablo-4 üzerinde çalışılabilir. Sonuç olarak bölgesel dağılımdan, gazetede yayınlanan halkbilimsel içerikli konuların hangi bölgeden daha çok kaynaklanmış olduğunu saptayabiliriz.

III. YEREL VE MERKEZİ YÖNETİMİN KONUYA İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI

Taramaların sonucunda saptadığım, yorumlayıp değerlendirmeye çalıştığım tüm verilerde gözlediğim bir nokta da; gerek yerel, gerekse merkezi yönetimlerin halkbilimsel içerikli olan bu konularda bilinçli ve toplum değerlerini gözeterek çalışmadıklarıdır. Buna neden de, yasalarda ve tüzüklerde getirilen kural ve düzenlemelerin, halkbilimsel olgular, toplum yapısı ve değerleri göz önünde tutulmadan yapılmasıdır.

Belirttiğim nedenlerin yol açtığı çarpıklıklar toplum yaşamımızın her evresinde büyük boyutlarda yer almaktadır. Örneğin: Kız kaçırma, kan davası vb. olgularda, yasaların öngördüğü cezalar; olgunun bölgesel, sosyo-ekonomik ve kültürel yanları gözetilmeksizin uygulanmaktadır.

Yönetimlerin bu konulardaki tutum ve davranışlarına çalışmamızdan birkaç örnek vereyim. Bu örnekleri, yönetimlerin tutum ve davranışlarındaki olumluluğu ve olumsuzluğu yansıtacak nitelikteki verilerden seçtim. Bunlardan olumlular:

1. Polislerin terkedilmiş durumda buldukları çocuğa ad koymaları.¹
2. Cezaevi yönetiminin, sünnet olmamış sanık için sünnet düğünü yapması.²
3. Mahkemelerin evlenme çağına ulaşmamış olanların evlenebilmeleri için yaşlarını büyütmesi.³

1. Bkz., Fiş 7

2. Bkz., Fiş 10

3. Bkz., Fiş 17

Olumsuz olanlar ise:

1. Geleneksel ve ritüel olarak düğünlerde silah atılmasından kaynaklanan şikâyetin gösterdiği gibi, yönetimlerin bu düğün âdetinin karşısında olması.¹

2. Kahramanmaraş Belediyesi'nin toplum değerlerine ters düşen bir uygulamayla şehir mezarlığında buğday pazarı yaptırmaya kalkması,² vb. dir.

Gerek yerel, gerekse merkezi yönetimler, tutum ve davranışlarında toplum değerlerine uyan doğrultuda çalışma yapmalıdırlar. Bunu yaparken de toplumun beklentilerini ve tepkilerini göz önüne almalıdırlar.

1. Bkz., Fiş 18

2. Bkz., Fiş 64

C- SONSÖZ

"Hürriyet Gazetesinin 1968 yılı sayılarının Halkbilimsel Açıdan Taranması ve Değerlendirilmesi" konulu lisans tezimin amacı, önsözümde de belirttiğim gibi, adı geçen gazetede yayınlanan halk kültürüne ilişkin konuları derleyip değerlendirmeye yönelikti.

Bu amaç doğrultusunda yaptığım çalışmalarında, insan yaşamının doğumdan ölüme kadar olan her evresinin değişik oranlar ve niteliklerle gazetelere yansıdığını kanıtlamış oldum. İlk bakışta, insan yaşamının içerdiği ve halkbilimsel olarak niteliyebileceğimiz birçok konunun aslında halkbilimi doğrudan ilgilendirmediğini, dolaylı olarak ele alınabileceğini gördüm. Bu da, halkbilimin öbür bilimlerle olan sıkı ilişkilerini göstermiştir. Bu nedenle, konu seçiminde özen gösterilmesi ve halkbilimi doğrudan ilgilendiren yayınların ayıklanması gerekmiştir.

Hazırlık çalışmalarım sonucunda sayın hocam ile birlikte kesin olarak halkbilimsel içerikli olduğunu saptadığımız gereçleri tablo-3'deki ana konu, konu, altkonu başlıkları altında topladım. Bu gereçler insanın doğumuna, çocukluğuna, delikanlılığına, evlenmesine ve ölümüne ayrıca bireysel ve toplumsal yaşamına, ilişkilerine ilişkin geleneksel, töresel ve dinsel alanlardan kaynaklanan yayınlardır.

Bu yayın türleri göstermiştir ki, gazeteler halkbilimciler için yeni ve çok zengin bir araştırma alanıdır. Bu kaynaktan yararlanarak halkbilimsel özde birçok gereç derlenebilir. Böylece halk kültürümüze ve halkbilime yeni boyutlar, yeni değerler kazandırılabilir.

TABLE 1
 THE NUMBER OF ...

...
...	12	...
...	7	...
...	8	...
...	12	...
...
...
...

KONUyla İLGİLİ
 TABLOLAR

TABLE 2
 THE NUMBER OF ...

...
...	5	...
...	4	...
...	12	...
...	2	...
...	3	...
...	1	...
...	8	...
...	10	...
...
...

YAYIN TÜRÜ	GEREÇ SAYISI	%
Haber	51	63,75
İlân	7	8,75
O.M.	5	6,25
İnceleme	14	17,50
Röportaj	2	2,50
Roman	1	1,25
TOPLAM	80	100,00

TABLO 1 - Gereçlerin yayın türüne göre sayısal dağılımı ve yüzdeleri.

ANA KONU KÜMELERİ	GEREÇ SAYISI	%
G.D	33	41,25
A.A.A.K	4	5,00
S.A.K.Y.H	11	13,75
E.A	4	5,00
E.B	1	1,25
E.Ö	1	1,25
G.T.Y	6	7,50
D.B.G.A	10	12,50
T.D.Y	10	12,50
TOPLAM	80	100,00

TABLO 2 - Gereçlerin ana konu kümelerine göre sayısal dağılımı ve yüzdeleri.

ANA KONU KÜMESİ	KONU	ALT KONU	GEREÇ SAYISI	%
G.D	DOĞUM	1. Doğum olayının duyurulması.	2	2,50
		2. Lohusalık.	1	1,25
		3. Doğumla ilgili törenler.	1	1,25
		4. Cinsle göre çocuğun karşılanması.	1	1,25
		5. Doğumla ilgili inanışlar.	1	1,25
	ÇOCUK	1. Ad verme, ad seçme.	1	1,25
		2. Ad verme ile ilgili tören.	1	1,25
		3. Sünnet (yaşı, töreni-kirvelik).	4	5,00
	DELEKANLILIK	1. Askere gidiş.	1	1,25
	EVLENME	1. Düürlük, söz kesimi.	1	1,25
2. Evlenme olayının duyurulması.		1	1,25	
3. Nikâh(resmi ve imam nikâhı).		1	1,25	
4. Düğün(hazırlıklar, kutlamalar).		4	5,00	
5. Başlık.		4	5,00	
6. Kız kaçırma.		4	5,00	
7. Çokeş evlilik.		1	1,25	
ÖLÜM	1. Ölüm olayının duyurulması.	1	1,25	
	2. Cenaze töreni.	1	1,25	
	3. Mevlid okutturmak.	1	1,25	
	4. Yas âdetleri, başsağlığı.	1	1,25	
A.A.A.K	AİLE	1. Aile ve toplum ilişkileri.	3	3,75
	AKRABALIK	1. Akrabalık ilişkileri(fücur yasağı)	1	1,25
S.A.K.Y.H	SOSYAL KONTROL	1. Toplum yönetiminin yolları.	3	3,75
		2. Toplum baskı altında tutmanın yolları.	1	1,25
	GRUP İÇİ ÇALIŞMALAR		1	1,25
	GRUPLAR ARASI ÇALIŞMALAR		1	1,25
KAN DAVASI		1	1,25	
E.A	MÜLKİYET	1. Arazi anlaşmazlığı.	3	3,75
	İŞ BÖLÜMÜ	1. Cinsler arası iş bölümü.	1	1,75
E.B	ÜRETİM ARAÇLARI	1. Üretim araçlarının değişimi.	1	1,25
E.Ö	RESMİ EĞİTİM	1. İlkokul öncesi eğitim.	1	1,25
G.T.Y	GIYIM-KUŞAM	1. Erkek kıyafetleri.	1	1,25
	2. Kadın kıyafetleri.	1	1,25	
BAYRAM-TÖREN	1. Kutlamalar ve âdetleri.	3	3,75	
	2. Belirli günler (hidrellez vb.).	1	1,25	
D.E.G.A	DİNSEL GÖREVLİLERİ YERİNE GETİRME	1. Karşılaşılan güçlüklerle tepki.	1	1,25
	DİN VE TOPLUM İLİŞKİSİ	1. Yardım severlik.	1	1,25
	DİNSEL LİDERLER	1. Dinsel liderlerin etkinlikleri.	1	1,25
	TAFİNAKLAR, KUTSAL YERLER	1. Kutsal yerler tasarımı.	1	1,25
	BOCİNANÇLAR	1. Halk inanımları.	1	1,25
	2. Fal.	1	1,25	
3. Cincilik, musnacılık.	2	2,50		
YAĞMUR DUASI	1. Yağmur duası pratiği.	2	2,50	
E.D.Y	ÂDETLER	1. Âdetlerin işlerliği.	1	1,25
	GÜLENEKLER	1. Geleneklerin işlerliği.	2	2,50
	TÖRENLERİN YAPILIRI ÜÇÜ	1. Ramus.	7	8,75
9	26	43	80	100,00

TABLO: 3 - Tarama sonucu derlenen gereçlerin ana konu, konu, alt konu kümelere göre sayısal ve iletimleri ve yüzdeleri.

ANA KONU KÜMESİ BÖLGESİ	G.D	AAAK	SAKYH	E.A	E.B	E.Ö	G.T.Y	DEGA	TDY	TOPLAM	%
G.Doğu Anadolu	2		5	2				1		10	12,50
Doğu Anadolu		1		1						2	2,50
Karadeniz	2		2							4	5,00
Marmara	10	2			1	1		4	3	21	26,25
Ege	4							1	1	6	7,50
Akdeniz	4		2	1				1	3	11	13,75
İç Anadolu	3	1	2					2	1	9	11,25
Rom. İnc. DİĞERLERİ:Röp. İl.	8						6	1	2	17	21,25
TOPLAM	33	4	11	4	1	1	6	10	10	80	100,00
%	41,25	5,00	13,75	5,00	1,25	1,25	7,50	12,50	12,50	100,00	% 100

TABLO 4 - Tarama sonucu elde edilen halkbilimsel gereçlerin bölgelere göre sayısal dağılımı ve yüzdeleri.

KONUyla İLGİLİ
FOTOĞRAFLAR

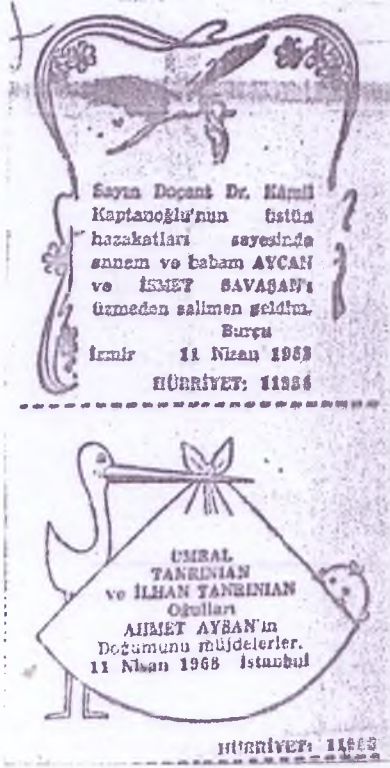
NO	AD	YIL	AY	GÜN	SAYI	YER	ÖLÇÜ	NOT
1	SAĞLIK	1971	4	10	1	1	10x15	100
2	SAĞLIK	1971	4	10	2	1	10x15	100
3	SAĞLIK	1971	4	10	3	1	10x15	100
4	SAĞLIK	1971	4	10	4	1	10x15	100
5	SAĞLIK	1971	4	10	5	1	10x15	100
6	SAĞLIK	1971	4	10	6	1	10x15	100
7	SAĞLIK	1971	4	10	7	1	10x15	100
8	SAĞLIK	1971	4	10	8	1	10x15	100
9	SAĞLIK	1971	4	10	9	1	10x15	100
10	SAĞLIK	1971	4	10	10	1	10x15	100
11	SAĞLIK	1971	4	10	11	1	10x15	100
12	SAĞLIK	1971	4	10	12	1	10x15	100
13	SAĞLIK	1971	4	10	13	1	10x15	100
14	SAĞLIK	1971	4	10	14	1	10x15	100
15	SAĞLIK	1971	4	10	15	1	10x15	100
16	SAĞLIK	1971	4	10	16	1	10x15	100
17	SAĞLIK	1971	4	10	17	1	10x15	100
18	SAĞLIK	1971	4	10	18	1	10x15	100
19	SAĞLIK	1971	4	10	19	1	10x15	100
20	SAĞLIK	1971	4	10	20	1	10x15	100
21	SAĞLIK	1971	4	10	21	1	10x15	100
22	SAĞLIK	1971	4	10	22	1	10x15	100
23	SAĞLIK	1971	4	10	23	1	10x15	100
24	SAĞLIK	1971	4	10	24	1	10x15	100
25	SAĞLIK	1971	4	10	25	1	10x15	100
26	SAĞLIK	1971	4	10	26	1	10x15	100
27	SAĞLIK	1971	4	10	27	1	10x15	100
28	SAĞLIK	1971	4	10	28	1	10x15	100
29	SAĞLIK	1971	4	10	29	1	10x15	100
30	SAĞLIK	1971	4	10	30	1	10x15	100

FOTOĞRAFLARIN AİT OLDUĞU BÖLÜMLER

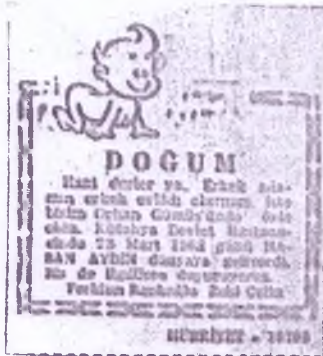
<u>BÖLÜM</u>	<u>-</u>	<u>FOTOĞRAF</u>
G.D	:	1.....22
A.A.A.K	:	23
S.A.K.Y.H	:	24.....29
G.T.Y	:	30,31,32
D.E.G.A	:	33.....38
T.D.Y	:	39,40,41

FİŞLER İLE FOTOĞRAFLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

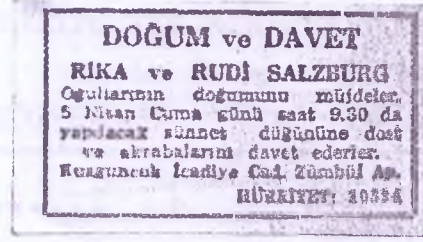
<u>FİŞ</u>	<u>-</u>	<u>FOTOĞRAF</u>	<u>FİŞ</u>	<u>-</u>	<u>FOTOĞRAF</u>
1	-	1	38	-	24
2	-	3	41	-	25
3	-	4	43	-	26
4	-	4	45	-	27
5	-	5	47	-	28
8	-	4	51	-	29
12	-	6	57	-	30
13	-	7	60	-	31
14	-	8	61	-	33
15	-	11	65	-	34
19	-	15	66	-	35
20	-	8	67	-	36
25	-	16	68	-	37
30	-	17	69	-	38
31	-	22	71	-	39
32	-	19	76	-	40
33	-	18	77	-	41
37	-	23			

Fotoğraf 1. Doğum olayının duyurulduğu değişik iki tane gazete ilânı.

Fotoğraf 2. Doğum olayına ilişkin bir ilân.

Fotoğraf 3. Doğumla sünnetin birlikte kutlandığını belirten bir ilân.

Fotoğraf 4. Doğum olayı ve ona dayalı uygulamalar.

Fotoğraf 5. Toplumumuzda erkek çocuk beklentisi.

Fotoğraf 6. Çocuk oyunlarında sünnet pratiği.

Fotoğraf 7. Askere giden gençlerin uğurlanması.

Geçmişe Açılan Pencere

Allahın emriyle kızınızı istiyoruz,,

PAZARLIK İKİ GÜZ

YARIN
GÜZEL YAKINLAŞTIRILAN
DUYARLANDIRAN

Fotoğraf 8. Evliliğin ilk adımı.

DUYGU SUN
ile
ERTAN ÜNAL
Nişanlandılar
5.4.1968
KADIKÖY
HÜRRIYET - 10202

TÜRKAN GÜNEY (ALTIYER)
ile
Mak. Y. MOK.
GÜLTEKİN GÜNEY
Evlendiler
Eskişehir
5.8.1968
HÜRRIYET - 10202

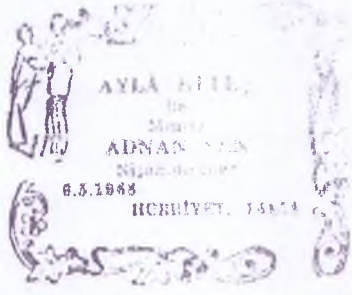
ANTROPOLOG
AYSEN TEZCAN
ile
ECCZACI
OKTAY GÜNEY
Nişanlandılar.
4.4.1968 ANKARA
HERİŞ REKLAM: 1124 - 10763

Fotoğraf 9. Nişan ve evlenmeye ilişkin değişik ilânlar.

NIŞANLANDIK
TÜLİN RAMAZANOĞULLARI
SELÇUK ÜLKER
20.3.1968 İST.
HÜRRIYET - 10200

AYKA MANIOĞLU
ile
ERHAN SOLU
Nişanlandılar.
29.3.1968
HÜRRIYET; 10210

Fotoğraf 10. Değişik iki tane nişan ilânı.

Fotoğraf 12. Bir başka evlenme ilânı.

Fotoğraf 11. Motifle bezenmiş nişan ve evlenme ilânları.

RIZILAY DÜĞÜN SALONU

HALKIMIZIN HİZMETİNDE

Lüks - Konfor - Temiz Servis - Havalandırma
tesisatı ile İstanbul'un en büyük ve güzel

SALONU AÇILDI

ADRES: Laleli Büyük Reşit Paşa Caddesi 16 No.
(Nasarpaşa Fırını karşısında)

TELEFON: 23 63 14

HARRİYET - 14811

Fotoğraf 13. Kentsel uygulamada düğün ve toplantıların yapıldığı salonlardan birinin reklâmı.

Fotoğraf 14. "Geçmişe Açılan Pencere," adlı incelemeden düğüne ilişkin bir evre.

Fotoğraf 15. Gazeteci damadın nikâhına çağrı için bastırıldığı gazete.

Fotoğraf 16. Kırsal kesimde kız kaçıрма.

17 YAŞINDAKİ KIZI,
9 YAŞINDAKİ SEVGİLİSİNİ
ESENLE KAÇIRDI
ESEN, (1943) - Fırat Gazetesinde
Deren köyünde doğmuş bir kadı-
nın 17 yaşındaki bir kızını kaçırdığından
6 yıl önce kaçırılan sevgili
Firdoys Üstün'ün babasının oğlu
Esen, kızını kaçırdığı kadının oğlu
kaçırılmıştır.
Kızın sevgili babaannesi dedesinin
şikayeti üzerine yakalanmıştır.

ACI KAYBIMIZ

İlahi emirlerinden Şişman Oğullarından Hafız Ahmet mahdumu Bebek Gaskonyalı
Caminası sahibi Mustafa ŞİŞMAN'ın vefakâr eşi, Fikret, Ahmet, Zekiye, Gülsiren, Guldan,
Nurhayat, Mehmet, İbrahim'in sevgili anneleri, Cazibe hanımın değerli kızı, Senar'ın
değerli annesi, eşsiz hanımefendi

SAADET ŞİŞMAN

14.5.1968 Pazartesi akşamı ani kalp krizi neticesi Hakkın rahmetine kavuşmuştur.
Cenazesi 15.5.1968 Çarşamba (bugün) öğle namazını müteakip Bebek Camii'nde
akşamki İftihar'ındaki alio kabristanına defnedilecektir.
Allah rahmet eylesin.

Eşi: Küçük Bebek GASKONYALI
Gazinosu sahibi Mustafa ŞİŞMAN
ve
Çocuklar

MURRİNGE - 1968

Fotoğraf 17. Ölüm olayının kentsel biçimde gazete yoluyla duyurulması.

BAŞSAĞLIĞI
Mensucat mensuplarından layımlı ve sevgili mesai
arkadaşımız değerli insan

SEMİH TEZCAN'ın

milaslı trafik kazası dolayısıyla genç yaşta aramızdan ayrılması hepimizi elme garkotmiştir. Kederli ailesine başsağlık ve
sabır diler, azizliklerini paylaşıyoruz.

MENSUCAT SANTRAL T.A.Ş.

4 EKİM 1968

Fotoğraf 18. Ölenin yakın-
larını teselliye yönelik,
gazete ilânıyla yapılan
başsağlığı.

MEVLİDİ ŞERİF

Çok kıymetli ve sevgili annemiz merhume
H A C I

M Ü R V E T

HANİMEFENDİSİNİN

aziz ruhuna ithaf edilcek üzere 5.4.1968 cuma günü cumâ namazını müteakip Beşiktaş Sinanpaşa Camii Şerifinde değerli Mevlithanlarımızdan Dunhan üstad H. Hafız Nusret Yeşilçay, H. Hafız Ali Gülses, Hafız Zeki Altun, H. İsmail Dany ve H. Kemal Erdoğan'ın okuyacakları Hatim Kur'an ve Mevlid-i Şerife din kardeşlarımızın buyruqları hassaten rica olunur.

KIZI ve DAMADI

HÜRRIYET - 19673

Fotoğraf 19. Ölü Mevlidi.

M E V L İ T

Kıymetli hayat arkadaşını, vefâne kardını

KÂZİM PERÇİNER'in

Hakkın rahmetine kavuşmasının kederi devrânı...
3 Haziran 1968 Pazartesi günü Ankara, Maltasöğüt...
de ikindi namazını müteakip Mevlid-i Şerife okunmuş ve...
akraba ve hemşehrâlarına bildirilmiştir.

EŞİ ve KARDESI

Fotoğraf 20. Bir başka ölü mevlidi ilânı.

Fotoğraf 21. Bir okuyucu mektubu.

Canlıya, ölüye saygı

Açıkla tabut dolaşırar arabalar...

İstanbul Belediyesi nazara işleri esvabı, tabut için mahalline gündelik canını katyoncağına, kapakı tara çevrilmiş tabut, kama, kama tabut ve diğer gereklilikleri matı açıkta gürültü yapıyor, pek lağvâli işler nakletmektedir. Bu işler manzara itaakul ve caddelerinde matı gürültü sabah gürültüleri, nakla, etrafı gürültü, pek çekişli yapılmış münâca değil tabut.

Ayrıca eskiden tabut notların yerleşimi ve cennetlere yerleşim işleri için bir tabut taşıma işi olduğu, bu işin çokluğundan, bu işin İstanbul Belediyesi nazara mahalline tabut so mahalline tabut olarak alınması gerekmektedir.

Çalıp 222, Hürriyet Caddesi, Cad. 60/8 Teşvikiye - 19673

Fotoğraf 22. Kentsel biçimde cenaze işlemlerinin yapılması.

Fotoğraf 23. Akrabalık ilişkileri.

Erkekleri zorla çalıştıran KADIN MUHTAR

8 çocuk annesi Akkadın, köyün 4 kahvesinden ikisini kapattı

8 ÇOCUK ANNESİ KÖY MUHTARI AKKADIN YÜZÜ

ERKEKLER İŞ BAŞINA

BİRDİLEK ALDINA ALEM

Fotoğraf 24. Kadın muhtar.

Fotoğraf 25. Kırsal kesimden bir sürtüşme örneği.

Erkeklerini köy meydanında ağaca asarak kulaklarını kestiler

BATMAN, (HA)

Genç yarımadadan geçen Dersim bölgesinde başlıca Dursuk köyünde bulunan yarımadanın köylüleri meşgul meşgul gahireler, yatağında oturmakta olan Hamit İdris, karzının yanında olarak harman yerinde ağaca bağlanırlar. Kulaklarını kestikten sonra ortaldan kaybolmuşlardır.

Muskiş gahireleri Hamit İdris başlıca köylülerin kulaklarını kestikten sonra ortaldan kaybolmuşlardır. Bir yarımadanın köylüleri meşgul meşgul gahireler, yatağında oturmakta olan Hamit İdris, karzının yanında olarak harman yerinde ağaca bağlanırlar. Kulaklarını kestikten sonra ortaldan kaybolmuşlardır.

Kulakları kestikten sonra yatağında oturmakta olan Hamit İdris, karzının yanında olarak harman yerinde ağaca bağlanırlar. Kulaklarını kestikten sonra ortaldan kaybolmuşlardır.

Genç yarımadadan geçen Dersim bölgesinde başlıca Dursuk köyünde bulunan yarımadanın köylüleri meşgul meşgul gahireler, yatağında oturmakta olan Hamit İdris, karzının yanında olarak harman yerinde ağaca bağlanırlar. Kulaklarını kestikten sonra ortaldan kaybolmuşlardır.

Hamit İdris Cezaevinden firareden sonra Vahit İstanbul'da

Kocası Çarşevinde olan kadın kaçırlınca

2 KÖY HALKI HARP YAPTI 4 KİŞİ ÖLDÜ

SİLT. (HA) — Samsun ilçesinde Tarıya Çarşevinde bulunan Sabriye Çarşevinde, gırtlaklı kadınlar Ayhan ile ve kocası Mehmet, Tarıya ile Çarşevinde köylülerle kışkırtılarak birbirlerine girmiş ve dört kişi ölmüş.

Bildiyenler, Sabriye Çarşevinde Çarşevinde bulunan köylülerin haberi olan 2 köylünün köylülerden 22 kişi tarafından saldırıya uğradıkları ve yaralı olarak hastaneye kaldırıldıkları bildirildi.

Olay yurdudaki çarşevinde Sabriye Çarşevinde, Dilek Çarşevinde ve Cemal Etiler Çarşevinde 5 saat süren çatışmada, Sabriye Çarşevinde 4 kişi ölmüş, 2 kişi yaralı olarak hastaneye kaldırılmıştır. Sabriye Çarşevinde 4 kişi ölmüş, 2 kişi yaralı olarak hastaneye kaldırılmıştır.

Fotoğraf 26. Gruplar arası çatışmaya bir örnek.

OLAY YERİ : Bu olay köylülerin Tarıya ve 10 köyde bulunan köylüler arasında yapılan çatışma sonucu meydana geldi ve her iki tarafın da yaralıları hastaneye kaldırıldı. (Foto Haber Ajansı - SAMSUN - 20.12.50)

7 kişiyi öldüren lise öğrencisi yakalanamadı

Katil, yaşlı olan 2 amcası sayesinde yardım ettikleri tespit edildi ve biri ele geçirildi

KATİL LİSELİ : Yirmi beş yaşındaki öğrenci katil, 7 kişiyi öldürdü. Katil, yaşlı olan 2 amcası sayesinde yardım ettikleri tespit edildi ve biri ele geçirildi.

SAMSUN (HA) — Karayolu üzerindeki Mehmet Karayolu ile köy belediyesi Yücel Mehmet Karayolu Çarşevinde bulunan Mehmet Karayolu Çarşevinde, 7 kişiyi öldüren lise öğrencisi yakalanamadı.

Mehmet Karayolu Çarşevinde bulunan Mehmet Karayolu Çarşevinde, 7 kişiyi öldüren lise öğrencisi yakalanamadı. Katil, yaşlı olan 2 amcası sayesinde yardım ettikleri tespit edildi ve biri ele geçirildi.

Fotoğraf 27. Kan davası.

Serbest Kârşu
Herkese İstediği Niçin

FARKIN ÇEVRE

Tedbirin basiti, jandarma tahvyesi

Kan davası, işsizlik ve kurşun yağmuru..

Kan davası Maratonu Muğla'da her hafta bir gün yapılır. Jandarma tahvyesi ile kan davası için dava açarak dava açarak dava açarak...

Kan davası Maratonu Muğla'da her hafta bir gün yapılır. Jandarma tahvyesi ile kan davası için dava açarak dava açarak...

Anneler gününde bir anne

Mad. 11 Bahar'da Mad. 11 küçük bir somunlu 11 Mayıs Anneler Günü sabahı sabahı 11... Anneler Günü sabahı sabahı...

Beşil T.Y.R. Kavalir
Mah. 14 - MAMİPAĞI

Fotoğraf 28. Bir okuyucu mektubunda anlatılan kan davası.

Fotoğraf 29. Köyler arası çatışma.

iki köy halkı 4 saat çarpıştı 14 yaralı var

DIYARBAKIR (HA) — Başlı ilçesinde köylere ve köylere arası çatışmalar yaşanıyor. Köylere arası çatışmalar yaşanıyor. Köylere arası çatışmalar yaşanıyor...

Geçmişe Açılan Pencere

Çırak çıkarma töreni

ÇIRAK ÇIKARIMI

YARIN
EKİMİN YILBAŞI 8 MAYIS.

Fotoğraf 30. Eskiden, ahilik örgütüncü yapılan çıрак çıkarma töreni.

Fotoğraf 31. Belirli günlerin kutlanması.

Fotoğraf 32. Eski İstanbul düğünlerinin bir numaralı eğlencesi çengi göbek atarken.

Gecmişe Açılan Pencere

II. Hediye: **ÜZÜM**

Bana derler "Büyük kurdu çok âşıkklar göbeği yuttu."

NUMERLİ İSE ÇENGELE...

...**YARIN**...

ESKİ DÜĞÜNLERİN BİR NUMARALI EĞLENCESİ ÇENGE GÖBEĞİ ATARKEN.

SABANLARA KADAR

NUMERLİ İSE ÇENGELE

YARIN

Fotoğraf 33. Kentsel yaşamda beklentiler ve zorunluluklar

SUSUZLUĞU tatmin edemeyen Kızılkaya mahallesinde 40 kadın, 200 Pehlivanlar Mahallesi'ne gidip su almaya gittiler. Fotoğrafta kadınlar, Belediye Başkanı Veliçin'in 'Su su var, su, su' diye gırtlaklarını...

Susuzluk Ramillexin canına tok dedi. Ve sonunda...

Bir ölü lajım suyu ile yıkanınca mahallenin kadınları Belediye'yi bastı

SONER GİRGİN (Haber Ajansı)

RAMI Kızılkaya sakinleri ev kadınları, susuzlukların bastığı susuzluk canlarına tok deyince, topluca sığıcı Belediye Başkanlığında sınırlardır.

Mehmet... bu mahalle halkı sığınca Belediye'ye gidince 40 kadın vatanın susuzluğundan dolayı, Belediye Başkanı Veliçin'in 'Su su var, su, su' diye gırtlaklarını kurup 'Ramillexin canına tok dedi'...

...bu mahalle sığınca Belediye'ye gidince 40 kadın vatanın susuzluğundan dolayı, Belediye Başkanı Veliçin'in 'Su su var, su, su' diye gırtlaklarını kurup 'Ramillexin canına tok dedi'...

Serbest Kursü

Yabancı 1

FETVA TAMAM

Baş açık Gezilirse Deprem olur

Çayır'da bir vaka var, Depremde kadınların kas etek giymesi, baş açık gezmesinden oluşmuş olaylar. Bu ayık giyinceği düşünün. Başta giymesi gerektiğini fetva eden Nibek'in katabede bir evlilik boyunu vardır. Başta giyip gelmiştir, yine Depremli yapar. Bu vaka münevverlerin düşünmesi, katabede dostudur.

Katabede pek beğeniler aralarında para toplayıp ona emra aldılar ve şimdi de ay yapılmaktadır. Bu Çayır'da bir misal, kimdir diğer yurt köşeleri nasıl?

AMİ HACCI, Ordaniye Mah. 20 - GEVVE

Fotoğraf 34. Okuyucu mektubuna konu olan fetva.

**istikbalinizi öğrenmek
elinizdedir**

**DÜNYACA TANINMIŞ ROMANYALI
FALCI PETULENGRO HAFTA SONU
OKURLARININ FALINA BAKIYOR**
Bu hafta HAFTA SONU'nda

Fotoğraf 35. Fala duyulan ilgiyi belirten bir ilân.

Fotoğraf 36. Toplumumuzda yaygın bir uygulama alanı olan muskacılığa ilişkin, gazeteye yansıyan bir ilân.

Hastalara şifa, evde kalmış kızlara kocal

SUÇ ALETLEİN - Evde kalma kızlara koca bulmak için...
2,5 metrelik muska yazarken yakalandı

Medeni: "Büyükleri küçülerek isteyen...
kadar her derdi olan kama gelir.. Eyyor

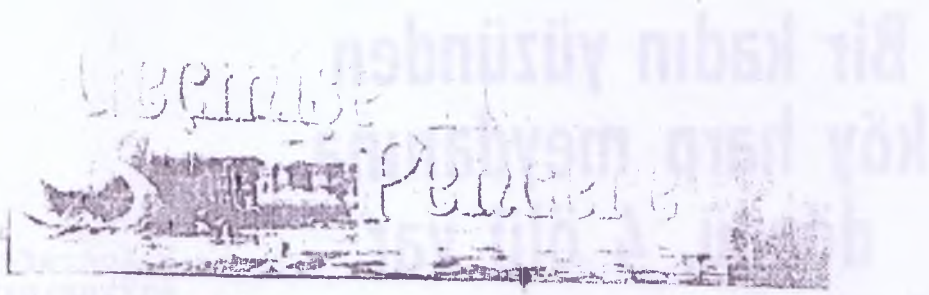
A ADAPTA...
Her gün 1 saat...
Her gün 1 saat...

Fotoğraf 37. Muskacılıktan gelir sağlayan bir hoca.

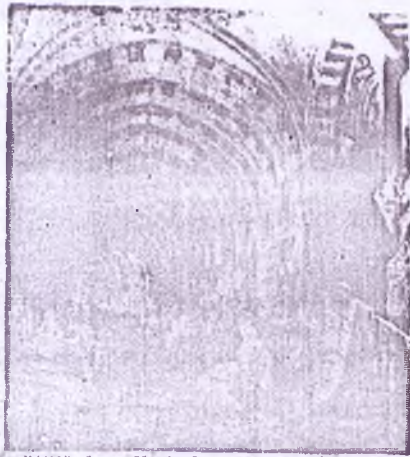
Fotoğraf 38. Yağmur duasına çıkılmasının yansıtıldığı bir haber.

Derleyen: H. Bedrettin ÜLGEN

RAMAZAN AYI bir dava ile başlardı

RAMAZAN başlangıcı için İstanbul halkı bir an önce yeni ayın girdiğini umarak beklerdi. Güneşin her doğuşu için halkın her tarafında bir alanda toplanarak gidi gel, Ramazan, evlerin kapıları açılır ve rahatsız hastaların başına dokunulur. Niteki yakını ki bu hikayelerdir. Yağın, peynir, şeker, kurutulmuş meyveler ve baki 24-25 civarında meyveler ve kurutulmuş meyvelerini toplar ederdi. Büyük kumbaralar açılarak, çayın yeni yapılışına da dikkatli Ramazan için rahatsız hastaların başına dokunulur. Gözetim için her günün her bir günü için Ramazan ayı başlangıcı için girdiğini umarak beklerdi. Güneşin her doğuşu için halkın her tarafında bir alanda toplanarak gidi gel, Ramazan, evlerin kapıları açılır ve rahatsız hastaların başına dokunulur. Niteki yakını ki bu hikayelerdir. Yağın, peynir, şeker, kurutulmuş meyveler ve baki 24-25 civarında meyveler ve kurutulmuş meyvelerini toplar ederdi. Büyük kumbaralar açılarak, çayın yeni yapılışına da dikkatli Ramazan için rahatsız hastaların başına dokunulur. Gözetim için her günün her bir günü için Ramazan ayı başlangıcı için girdiğini umarak beklerdi.

RAMAZAN ayının başlangıcında İstanbul halkının bir an önce yeni ayın girdiğini umarak beklediği bir sahne.

RAMAZAN başlangıcı için İstanbul halkı bir an önce yeni ayın girdiğini umarak beklerdi. Güneşin her doğuşu için halkın her tarafında bir alanda toplanarak gidi gel, Ramazan, evlerin kapıları açılır ve rahatsız hastaların başına dokunulur. Niteki yakını ki bu hikayelerdir. Yağın, peynir, şeker, kurutulmuş meyveler ve baki 24-25 civarında meyveler ve kurutulmuş meyvelerini toplar ederdi. Büyük kumbaralar açılarak, çayın yeni yapılışına da dikkatli Ramazan için rahatsız hastaların başına dokunulur. Gözetim için her günün her bir günü için Ramazan ayı başlangıcı için girdiğini umarak beklerdi.

RAMAZAN başlangıcı için İstanbul halkı bir an önce yeni ayın girdiğini umarak beklerdi. Güneşin her doğuşu için halkın her tarafında bir alanda toplanarak gidi gel, Ramazan, evlerin kapıları açılır ve rahatsız hastaların başına dokunulur. Niteki yakını ki bu hikayelerdir. Yağın, peynir, şeker, kurutulmuş meyveler ve baki 24-25 civarında meyveler ve kurutulmuş meyvelerini toplar ederdi. Büyük kumbaralar açılarak, çayın yeni yapılışına da dikkatli Ramazan için rahatsız hastaların başına dokunulur. Gözetim için her günün her bir günü için Ramazan ayı başlangıcı için girdiğini umarak beklerdi.

Fotoğraf 39. Eskiden ramazanın başlamasına karar verilmesi.

Bir kadın yüzünden köy harp meydanına döndü, 4 ölü var

ANKARA (HA) — Ankara'ya 190 kilometre uzaklıktaki Bolaman Çömçar köyünde, bir kadın yüzünden Yedigöller'de canı pahasına adletti. Köyü katliam meydanına çeviren, kaçan silahlı çatışmada 4 kişi öldü. 6 kişi de ağır yaralarla hastanelere kaldırıldı.

Çatışma, Bolaman Çömçar köyünde, bir kadın yüzünden başladı. Kadın, köyde bulunan silahlı çatışmada 4 kişi öldü. 6 kişi de ağır yaralarla hastanelere kaldırıldı.

Dominik ve Amerikalı konsolosluğunda bir bomba patladı

SANTI DOMINGO, 11 Eylül — Dominik Cumhuriyeti'nin başkenti Santo Domingo'da, Amerikalı konsolosluğunda bir bomba patladı. Patlama sonucu 4 kişi öldü.

Fotoğraf 40. Namus kavramının yolaçtığı bir çatışma haberi.

Fotoğraf 41. Törelerin yaptırım gücüne bir örnek.

"Teslim olacağım değilim ya..."

Güzel bir köylü kıızı kendisini kaçırmak isteyen genci öldürdü

SPAİTA, (HA) — Gümüş köyünde Fazilet Narap adında 18 yaşındaki güzel bir kız, kendisine aşık olan ve evlenmek amacıyla de birkaç defa kaçırılmaya niyetlenen Arif Ökçü'ye bahama ait toplu tabana ile öldürmüştür.

Ökçü, Arif Ökçü'nün yarım asr önce göçtüğü köyüne gelip Fazilet Narap'ın evine gelerek kendisine aşık olduğunu söylemiş ve Narap'ın evine gelmesini istemiştir. Narap ise Ökçü'ye evlenmek istememiş ve evlenmek istememesi için evden kaçmıştır. Ökçü ise Narap'ın evden kaçmasını öğrenince Narap'ın evine gelerek kendisine aşık olduğunu söylemiş ve evlenmek istemiştir. Narap ise Ökçü'ye evlenmek istememiş ve evlenmek istememesi için evden kaçmıştır. Ökçü ise Narap'ın evden kaçmasını öğrenince Narap'ın evine gelerek kendisine aşık olduğunu söylemiş ve evlenmek istemiştir.

TABANCAVI BOŞALTIVOR

Baba Tulu: "4 duvara alırım. Kendime bir canım."

KAYNAKÇA

1. Hürriyet Gazetesi 1968 Yıllığı (Hürriyet Gazetesi Arşivinden)
2. ACIPAYAMLI Orhan (Prof. Dr.) : Halkbilim Terimleri Sözlüğü. T.D.K. Yay. Ankara 1978
3. ATAÖV Türkkaya (Doç.Dr.) : Bilimsel Araştırma El Kitabı, Ankara 1973
4. BORATAV Pertev Naili (Prof) : 100 Soruda Türk Folkloru, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973
5. EMİROĞLU Vedia (Dr.) : Edilli Köyünün (Akçakoca) Kültür Değişmesi Bakımından İncelenmesi, Ankara 1972
6. ERDENTUĞ Nermin (Doç.Dr.) : Hal Köyü'nün Etnolojik Tetkiki, D.T.C.F. Yay. 109, Ankara 1968
7. ERDENTUĞ Nermin (Prof.Dr.) : Sün Köyü'nün Etnolojik Tetkiki, A.Ü.E.F. Yay. 16, Ankara 1971
8. ERDENTUĞ Nermin (Prof.Dr.) : Türkiye Türk Toplumlarında Kültürel Antropolojik (Etnolojik) İncelemeler, A.Ü.E.F. Yay. No:29, Ankara 1972
9. ERDENTUĞ Nermin (Prof.Dr.) : Sosyal Âdet ve Gelenekler, Kültür Bakanlığı Yay. 254, Halk Kitapları: 4, Ankara 1977
10. GÜÇBİLMEZ Erdoğan (Dr.) : Yenimahalle ve Kayadibi Karşılaştırmalı Bir Köy Araştırması, S.B.F. Yay.No:327, Ankara 1972
11. ÖRNEK Sedat Veyis : Türk Halkbilimi Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları : 180, Folklor Dizisi : 4,1. Baskı, Ankara 1977